

KUOPION MAL-SEUDUN KESTÄVÄN LIIKENTEEEN SUUNNITELMA (SUMP) 2040 – ESITTELYAINEISTO

Suunnitelman sisällysluettelo

	Johdanto	3
1	Kestävän liikenteen edistäminen on mahdollisuus	4
2	Suunnitelman tavoitteet	5
3	Suunnitteluprosessi ja vuorovaikutus	6
4	Suunnitelman rooli ja rajaukset	7
5	Kestävän liikkumisen ulottuvuudet	9
6	Nykytila	10
6.1	Seudun liikennejärjestelmän nykytila	11
6.2	Asukkaiden kestävän liikkumisen nykytila	12
6.3	Jalankulun ja pyöräilyn nykytila	13
6.4	Joukkoliikenteen nykytila	14
6.5	Henkilöautoilun kestävyys	15
6.6	Kestävän liikkumisen haasteet	16
6.7	Logistiikan toimintaympäristö seudulla	17
6.8	Elinkeinoelämän kuljetusten pääväylät ja solmupisteet	18
6.9	Logistiikan haasteet kestävyuden näkökulmasta	19

7	Visio	20
8	Tavoitteet	22
9	Toimenpiteet ja aikataulus	30
10	Toimenpiteet	33
10.1	Kävely ja pyöräily	34
10.2	Joukkoliikenne ja matkaketjut	35
10.3	Tiedottaminen, viestintä ja markkinointi	38
10.4	Yhteiskäyttöautoilu ja kimppakyydit	39
10.5	Logistiikka	40
10.6	Resurssit ja rahoitus	41
11	Vaikuttavuus	42
12	Seuranta	46
12.1	Nykyiset seurantakäytännöt	47
12.2	SUMP-toimenpiteiden seuranta	48
12.3	Päättäjien tiedottaminen	49
	Lähdeluettelo	50
	Valokuvien tiedot	51
	Liitteet	52

Työn taustat ja lähtökohdat

- Työn taustalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1679, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi artiklan 41 kaupunkisolmukohtia koskevat vaatimukset:
- Edellä mainittu EU:n asetus vaatimuksineen on huomioitu myös loppuvuodesta 2024 hyväksytyssä Kuopin kaupunkiseudun ja valtion välisessä MAL-sopimuksen kohdan 1. *Seudullisen suunnittelun tietopohjan kehittäminen* ensimmäisessä toimenpiteessä:
- Kuopion kaupunkiseutu haki ja sai suunnitelman laadintaa Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) liikkumisen ohjauksen valtionavustusta vuoden 2024 haussa:

41 artikla

Kaupunkisolmukohtia koskevat vaatimukset

1. Jotta varmistetaan koko verkon tehokas toiminta ilman pullonkauloja, jäsenvaltioiden on Euroopan laajuista liikenneverkkoa kaupunkisolmukohdissa kehittäessään varmistettava, että
 - a) vaihtoehtoisten polttoaineiden lataus- ja tankkausinfrastruktuuri on saatavilla asetuksen (EU) 2023/1804 mukaisesti;
 - b) 31 päivään joulukuuta 2027 mennessä
 - i) hyväksytään kullekin kaupunkiliikenteen solmukohdalle kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelma, johon sisältyy muun muassa toimenpiteitä eri liikennemuotojen integroimiseksi ja siirtymiseksi kohti kestävästä liikkumisesta, tehokkaan päästöttömän ja vähäpäästöisen liikkumisen sekä kaupunkilogistiikan edistämiseksi, ilmansaasteiden ja melusaasteen vähentämiseksi ja tarvittaessa liikenteen saavutettavuuden arvioimiseksi käyttäjien kannalta, ja seurataan suunnitelman toteutumista; ja
 - ii) kerätään ja toimitetaan komissiolle kaupunkiliikennettä koskevat tiedot kaupunkisolmukohdittain kestävyys-, turvallisuuden ja saavutettavuuden aloilta 2 kohdassa tarkoitettujen indikaattoreiden ja menetelmien mukaisesti;

Toimenpiteet vuosille 2024–2027

1. Kunnat varmistavat, että seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma toteuttaa Euroopan laajuisia liikenneverkkoja (TEN-T) koskevan asetuksen kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmaa (Sustainable urban mobility plan, SUMP) koskevat vaatimukset vuoden 2027 loppuun mennessä. Seutu on käynnistänyt erillisen kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelman laadinnan ja se valmistuu vuoden 2025 aikana.

Päätös

Traficom on käsitellyt saapuneen hakemuksen ja myöntää hakijalle liikkumisen ohjauksen valtionavustusta enintään 35 000 euroa. Mahdollinen avustuksen saajan maksettavaksi jäävä arvonlisävero sisältyy avustukseen.

Jos hankkeen toteutuneet kustannukset jäävät suunniteltua pienemmiksi, valtionavustuksen kokonaismäärä on kuitenkin enintään 75 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

Avustus maksetaan valtion talousarvion momentilta 31.20.55 julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen. Momentilla on lisäjaottelu liikkumisen ohjaukselle.

Työn taustat ja lähtökohdat

Suunnitelman laatiminen käynnistettiin vuoden 2024 maaliskuussa ja suunnitelman loppuraportti valmistui valtionavustushakemuksen mukaisessa aikataulussa joulukuussa 2024.

Työn ohjausryhmän jäsenet:

Matti Vänskä, Kuopion kaupunki (pj)

Hanna Väättäinen, Kuopion kaupunki

Heli Laurinen, Kuopion kaupunki

Tero Piippo, Kuopion kaupunki

Rami Linna, Lapinlahti

Timo Nenonen, Siilinjärvi

Riikka Leskinen, Siilinjärvi

Timo Kortelainen, Suonenjoki

Kimmo Hälinen, Suonenjoki

Jani Nissinen, Leppävirta

Tapio Montonen, Leppävirta

Antti Rahiala, Traficom

Patrick Hublin, Pohjois-Savon liitto

Säde Rytkönen, Pohjois-Savon hyvinvointialue

Terhi Nissinen, Pohjois-Savon ELY-keskus

Työ koostuu laajasta nykytilan analyysistä, visiosta, tavoitteista, toimenpiteistä, vaikuttavuuden arvioinnista sekä

seurantasuunnitelmasta. Työn lähtökohdaksi ovat toimineet laajasti seudulla aiemmin laaditut strategiset suunnitelmat ja niissä määritetyt tavoitteet sekä toimenpiteet. Näistä keskeisimpiä ovat mm:

- Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040
- Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelma 2035
- Kuopion pyöräilyn edistämishjelma
- Kuopion seudun kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
- Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimus 2024-2035

Työn tavoitteena on ollut jäsentää alueelle määriteltyjä tavoitteita ja toimenpiteitä koskemaan kestävästä liikkumisesta sekä priorisoida ja aikatauluttaa niiden toteuttamista.

Toimintaympäristö

- Työn aikana käytiin läpi kestävän liikenteen nykytilaa ja toimintaympäristöä
- Toimintaympäristöön vaikuttaa olennaisesti haastavassa tilanteessa oleva kunta- ja valtiontalous.
- Seudun kuntia haastaa kestävän liikenteen osalta kuntatalouden haasteiden lisäksi erityisesti haja-asutusalueen vähenevän ja ikääntyvän väestön aiheuttama sopeutustarve palveluverkoston

		2020	2021	2022	2023	2024
Väkiluku	trendi					
Kuopio		120 210	121 543	122 594	124 021	125 666
Lapinlahti		9 358	9 247	9 099	8 975	8 865
Leppävirta		9 402	9 280	9 177	9 049	8 971
Siilinjärvi		21 251	21 293	21 232	21 290	21 269
Suonenjoki		6 931	6 891	6 763	6 708	6 632

Kuopion kaupunki on aloittanut talouden tasapainottamistyön

Menoista on tavoitteena karsia yhteensä 35 miljoonaa euroa vuoteen 2027 mennessä.

Lapinlahti vähentää henkilöstöä ja etsii lisätuloja – talouden tasapainotuksen tarve lähes neljä miljoonaa euroa

Henkilöstön vähennystarve on 28 henkilötyövuotta. Tasapainotus sisältää palvelujen karsintaa sekä tulojen kasvattamista.

Siilinjärven kunta varautuu tuleviin alijäämäisiksi arvioituihin vuosiin

Siilinjärven kunnan vuoden 2025 talousarvio on ylijäämäinen, mutta kahdesta seuraavasta vuodesta arvioidaan alijäämäisiä.

Valtiontalous

Valtio ottaa velkaa 13,2 miljardia tänä vuonna

TONI JOUKANEN

28.5. 11:38

Hallitus antoi keskiviikkona eduskunnalle esityksen vuoden 2025 toiseksi lisätalousarvioksi.

Työllistämisen kustannukset ovat ensi vuoden suurin kysymysmerkki – Leppävirta pinnistää niukasti ylijäämälle, kun investoinnit pidetään minimissä

Suonenjoki pyrkii ennakoimaan talouden haasteita – Palvelut eivät ole paranemaan päin

Suunnitelman rooli ja rajaukset

- Tunnistetusti kestävä liikuminen ja sen kehittäminen on tulevaisuudessa liikennejärjestelmän kehittämisen keskiössä kun tavoitellaan seudun asukkaille ja elinkeinoelämälle tasavertaista, saavutettavaa ja ekologisesti kestävää liikkumisympäristöä
- Suunnitelmassa huomioidaan kestävä liikenne kaikkien kolmen ulottuvuuden osalta:

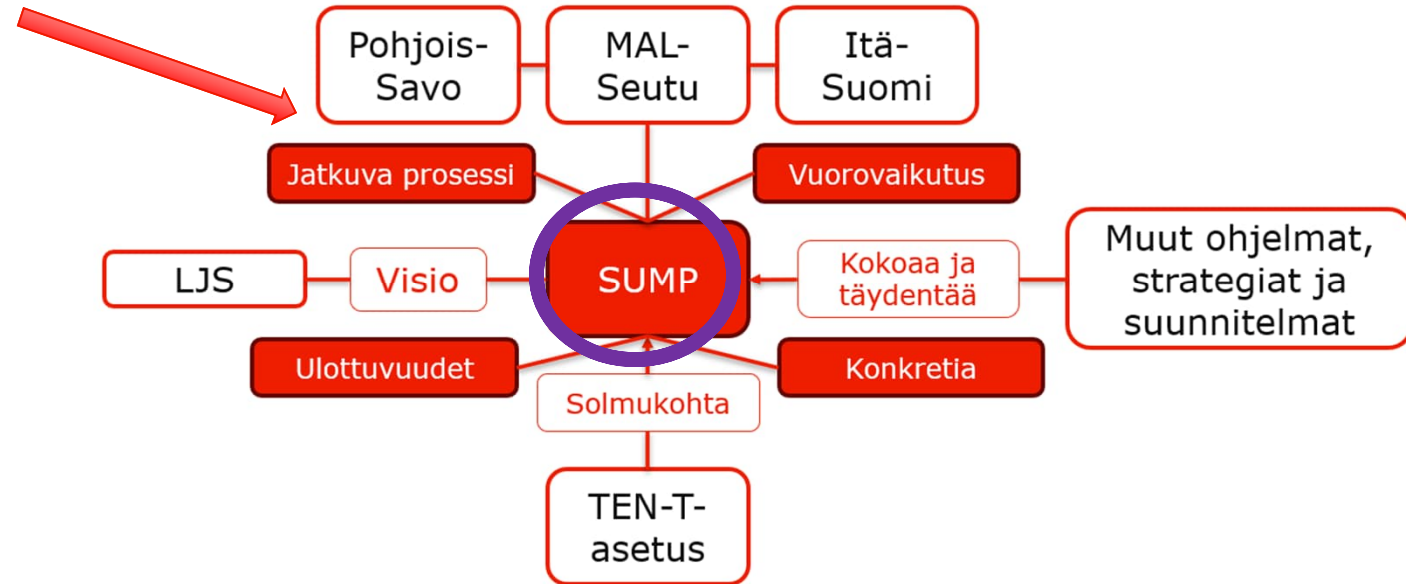
Kestävä liikenne on ekologisesti kestävä: se vähentää päästöjä ja muita ympäristöhaittoja, kuten melua ja tilan tarvetta

Kestävä liikenne on taloudellisesti kestävä: investoinnit siihen ovat kokonaishyödyt huomioiden edullisempia muihin liikkumismuotoihin nähden. Lisäksi kestävä liikuminen on myös käyttäjän näkökulmasta edullisempaa. Kestävää liikkumista edistämällä voidaan parantaa liikennejärjestelmän toimivuutta ja tasapainoa. Mitä tasapainoisemmin liikennejärjestelmä toimii, sitä pienempiä investointeja liikennejärjestelmään tarvitaan.

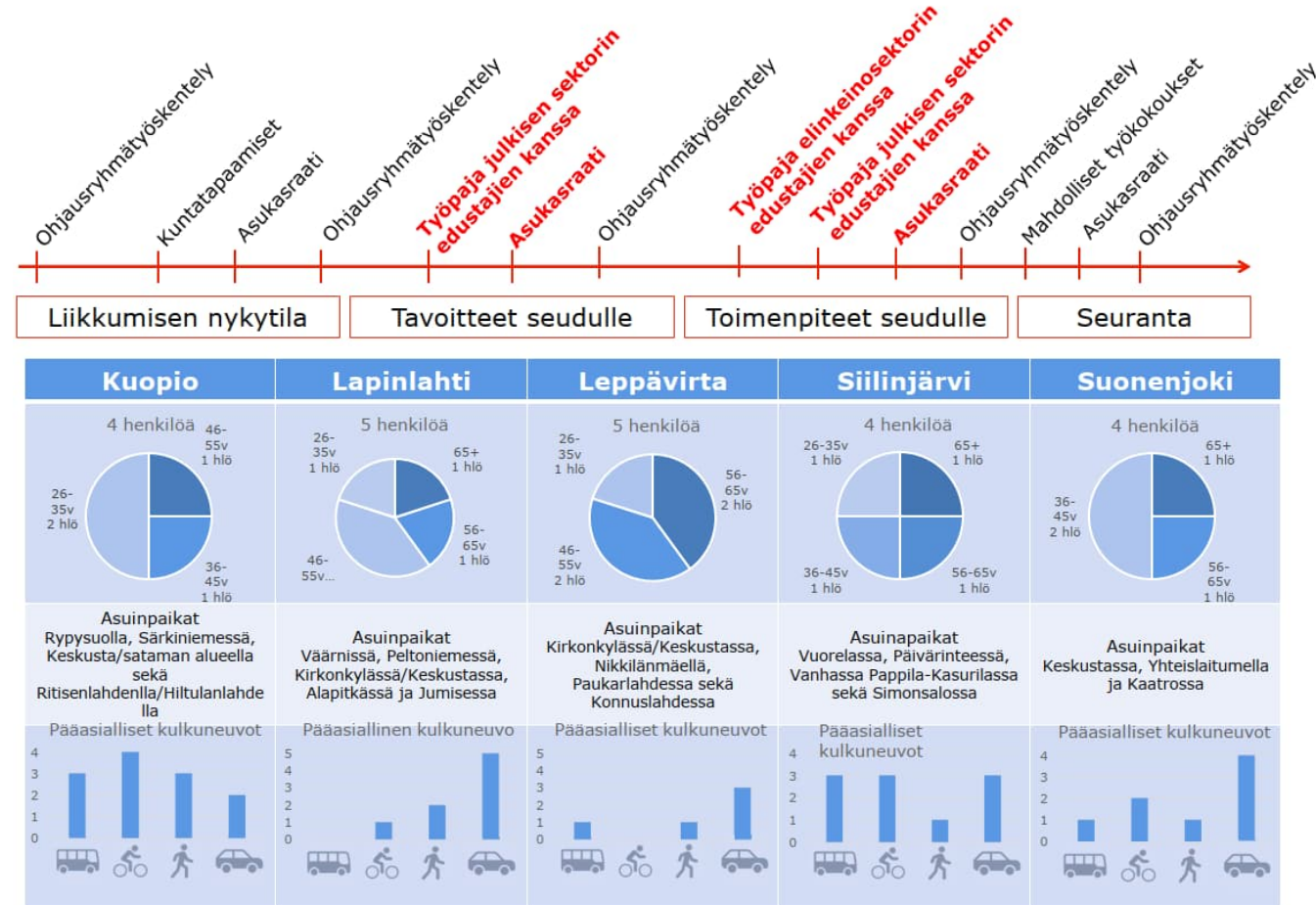
Kestävä liikenne on sosiaalisesti kestävä: se parantaa eniten kaikkien liikkujien liikkumismahdollisuuksia, lisää arkiliikkumista ja hyvinvointia ja parantaa alueiden viihtyisyyttä.

Suunnitelman vuorovaikutus

- Työ toteutettiin laajan vuorovaikutuksen avulla, minkä keskiössä oli ohjausryhmätyöskentely työkokouksineen.
- Kuntien osalta työnaikana osallistettiin teknisen puolen asiantuntijoiden lisäksi myös muiden alojen asiantuntijoita kuten maankäytön suunnittelu, sivistysosasto ja hyvinvointipalvelut.
- Kuntien viranhaltijoiden/työntekijöiden lisäksi osallistettiin seudun asukkaita asukasraadin myötä, mihin haettiin osallistujat työn alussa avoimella haulla. Yhteystiedot jättäneistä hakijoista, 45 kpl, valittiin lopulliset osallistujat. Valinnoissa pyrittiin löytämään jokaisesta kunnasta mahdollisimman heterogeeninen joukko niin iän, asuinpaikan kuin pääasiallisen kulkutavan mukaan.
- Lisäksi työnaikana osallistettiin myös kolmannen sektorin toimijoita työpajatyöskentelyssä.

Kuopion MAL-seudun kestävästä kaupunkiliikenteen suunnitelman SUMP-prosessi -VUOROVAIKUTUS

Kestävän liikkumisen nykytila

Kuopion seutu

45 % alueen matkoista tehdään kestävästi kävellen pyörällä tai joukkoliikenteellä

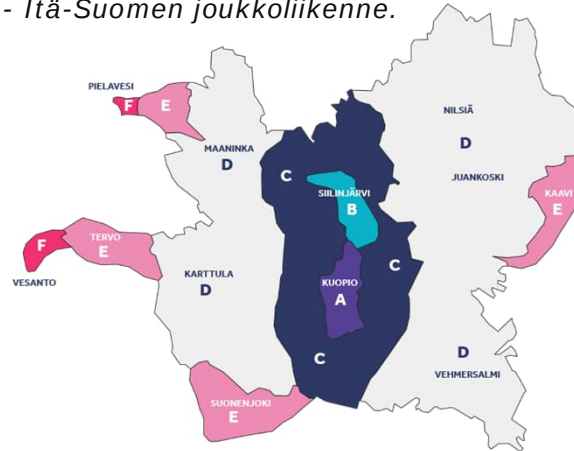
Hieman yli puolet matkoista on alle 5 km pituisia

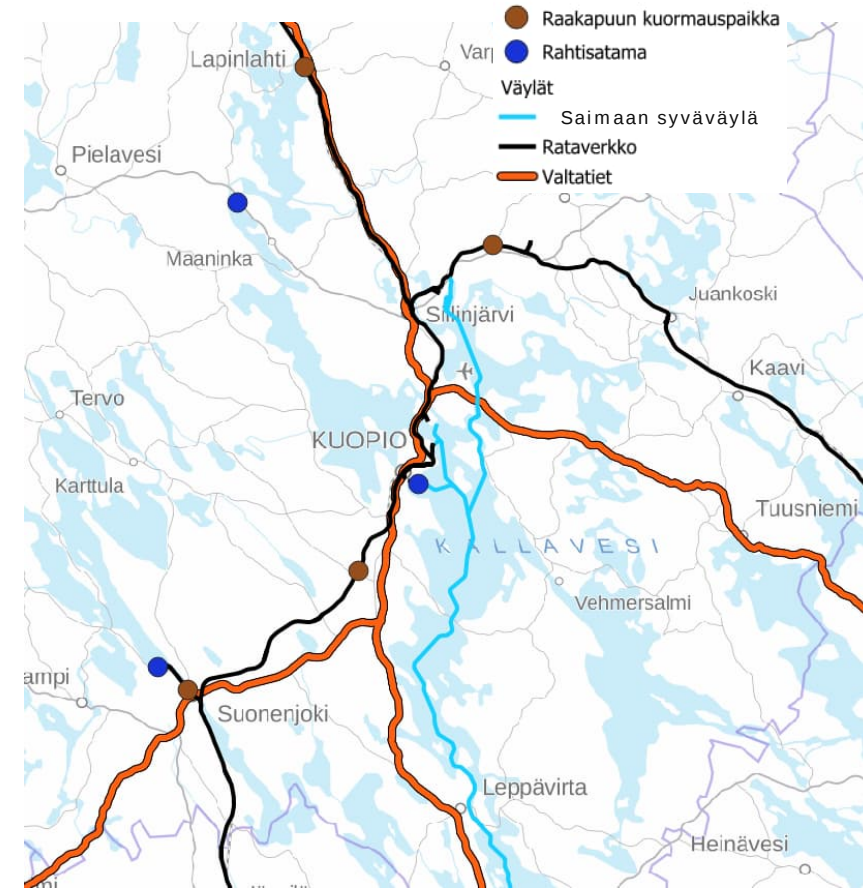
Seudulla kestävän liikkumisen liikenneolosuhteiden kehittämistä pidetään tärkeämpänä kuin henkilöautoilun liikenneolosuhteiden kehittämistä

Kuopion seudun joukkoliikenteen liikennöintialue on jaettu kuuteen (6) vyöhykkeeseen A-F ja kattaa Kuopion ja Siilinjärven lisäksi osia Suonenjoen, Kaavin, Tervon Vesannon ja Pielaveden alueista.

Tämän liikennöintialueen ulkopuolella toimii Pohjois-Savon ELY-keskuksen hallinnoima Joukkis - Itä-Suomen joukkoliikenne.

Linja-autoliikenteen lisäksi MAL-seudulla on kaukojunaliikennettä, minkä toimivaltaisena viranomaisena toimii Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM). Seudulla kaukoliikenteen asemia on Kuopiossa, Siilinjärvellä, Suonenjoella ja Lapilahdella. Pitkämatkaisen junaliikenteen ja Kuopion paikallisbussiliikenteen lipputuotteet eivät ole yhteneväiset, mikä vaikeuttaa matkaketjuja seudulla.

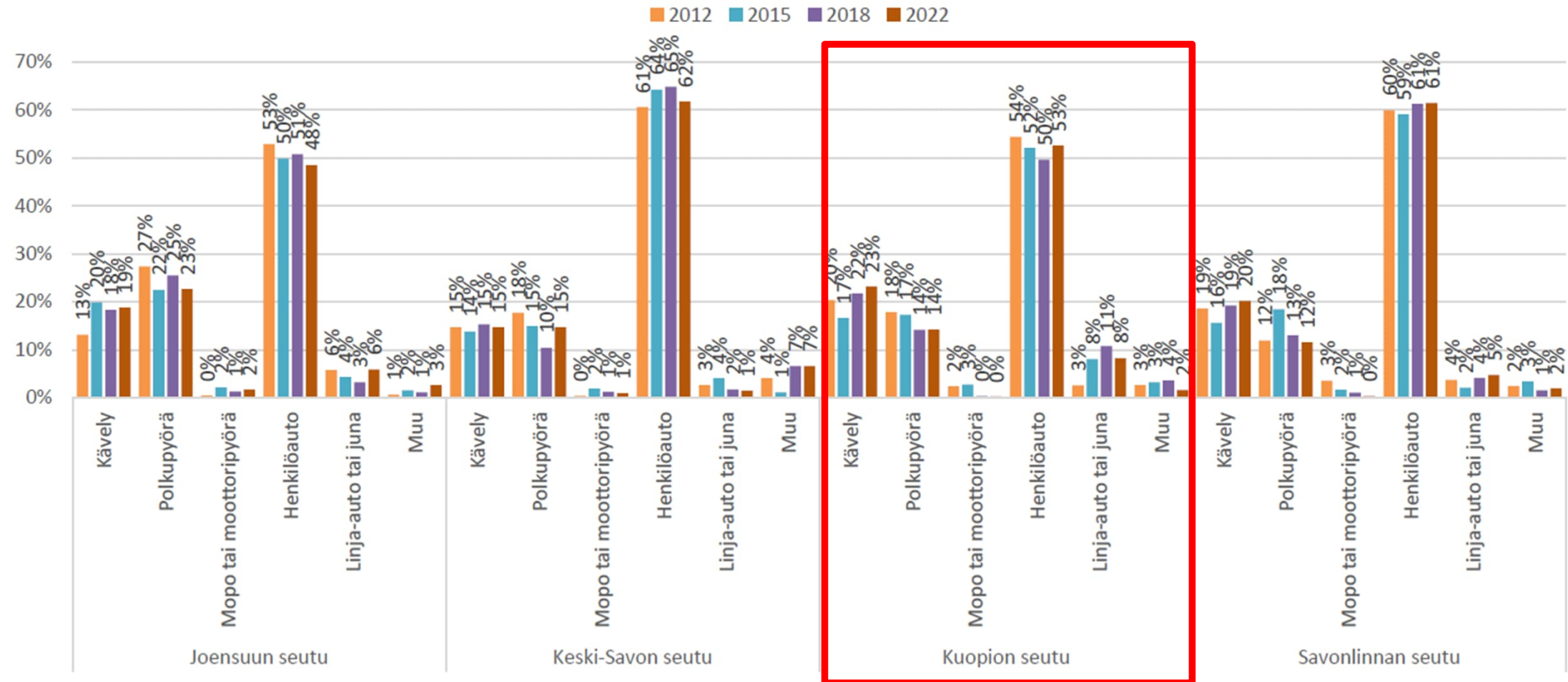

Kuopion seudun keskeiset logistiikan reitit, satamat ja kuormauspaikat

Kestävän liikkumisen nykytila

Matkojen kulkutapajakauma pääasiallisen kulkutavan mukaan (muutos) 1/2

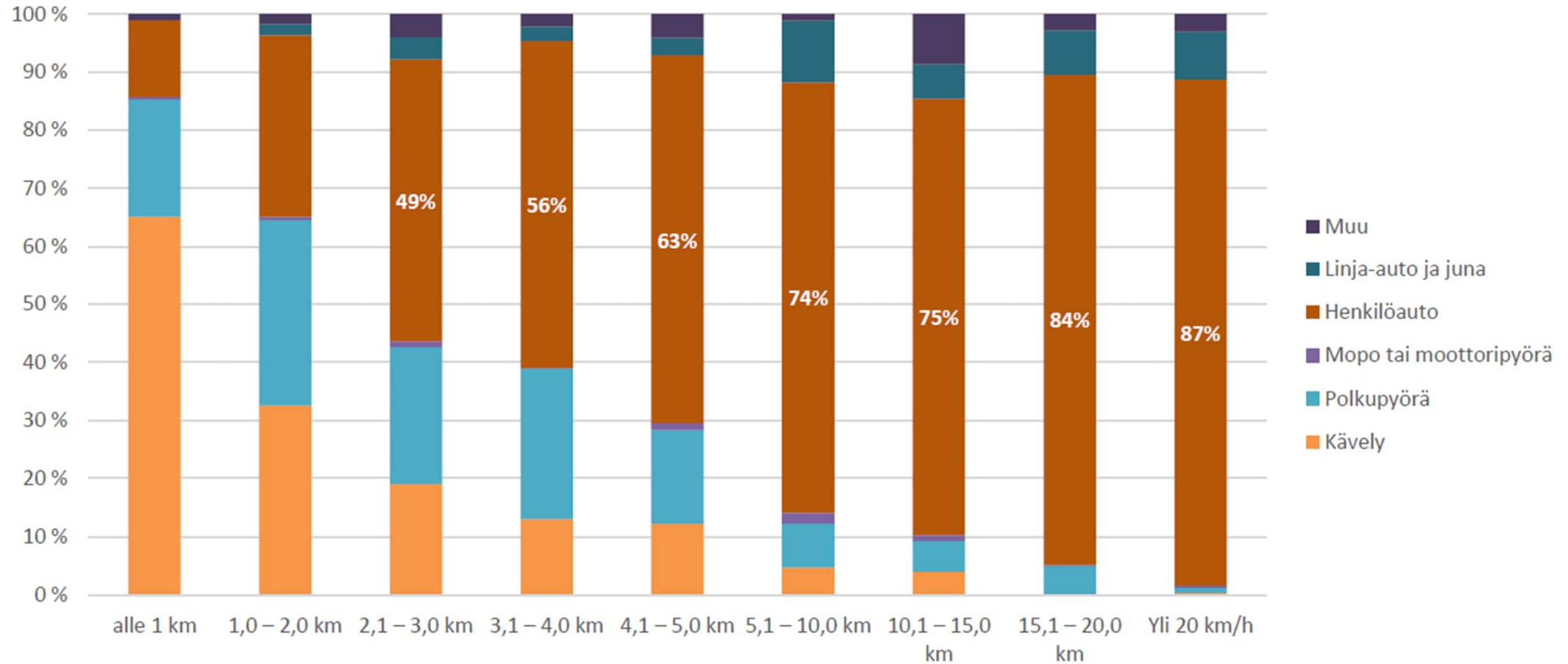
Seudut

Kestävän liikkumisen nykytila

Matkojen kulkutapajakauma matkan pituuden mukaan (2022)

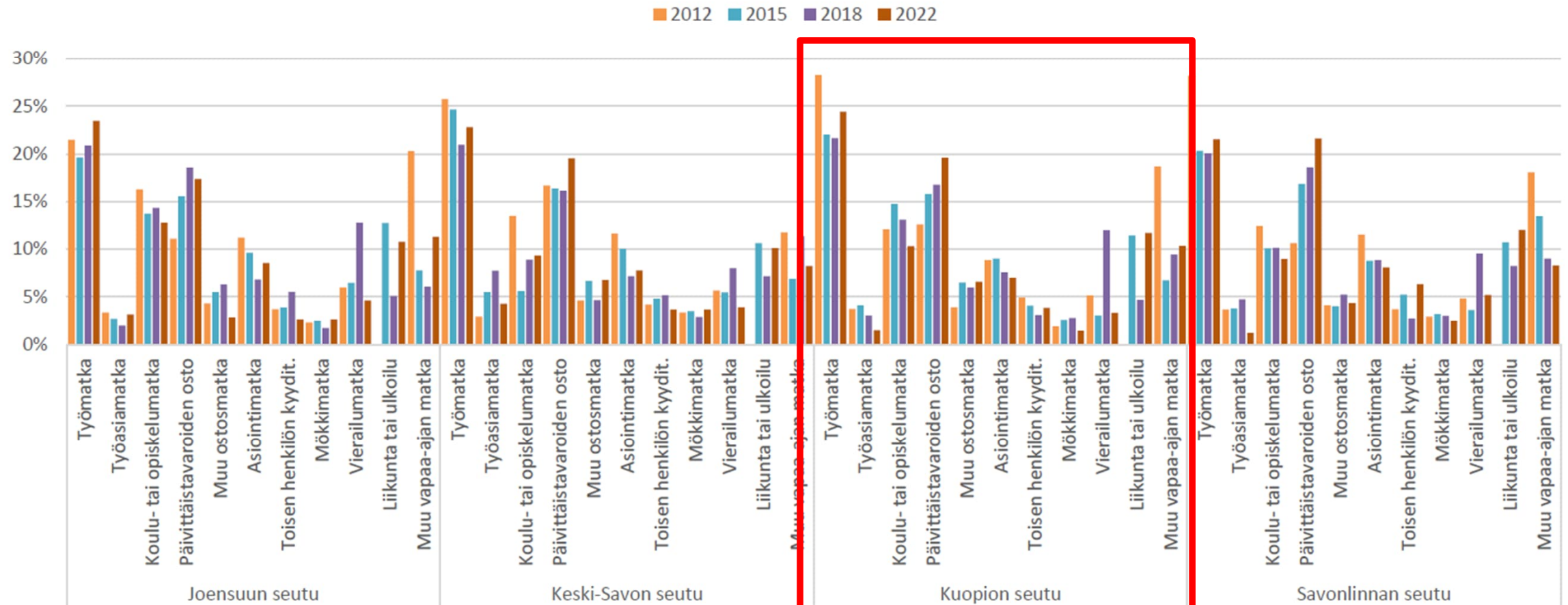
KOKO ITÄ-SUOMI

Kestävän liikkumisen nykytila

Matkojen jakauma matkan tarkoituksen mukaan muutos (1/2)

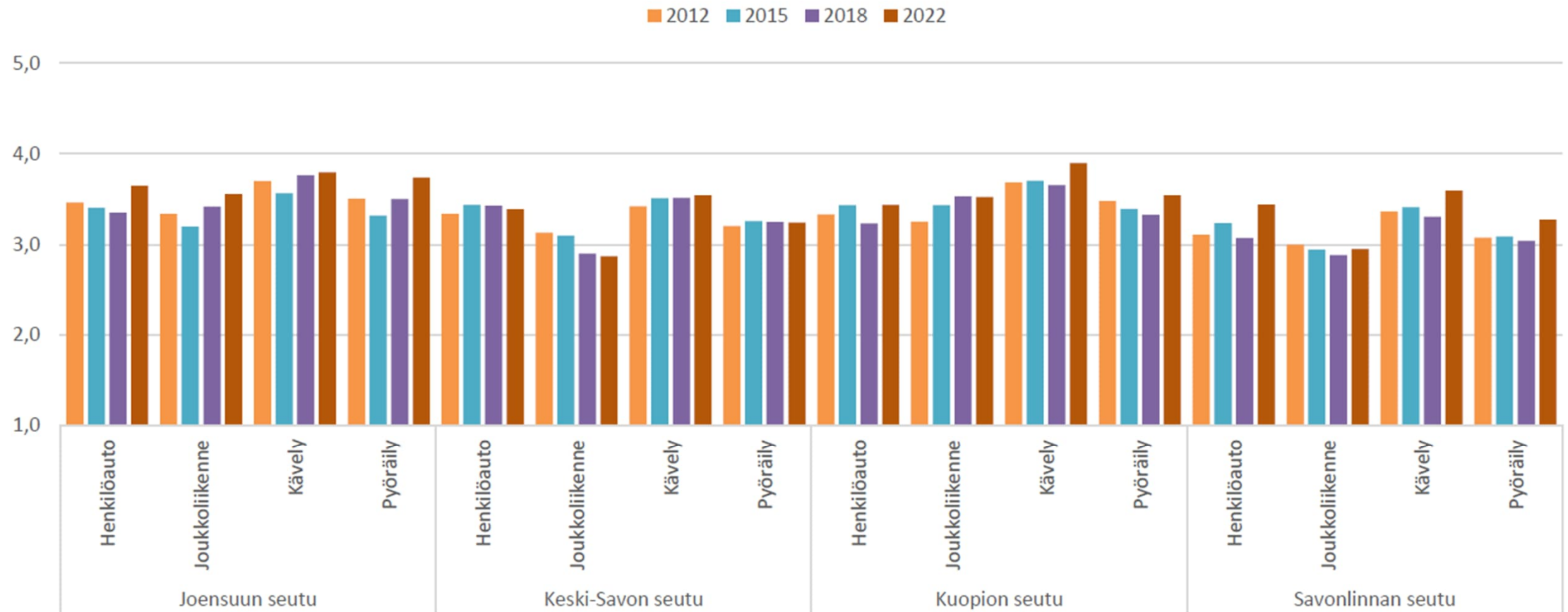
Seudut

Kestävän liikkumisen nykytila

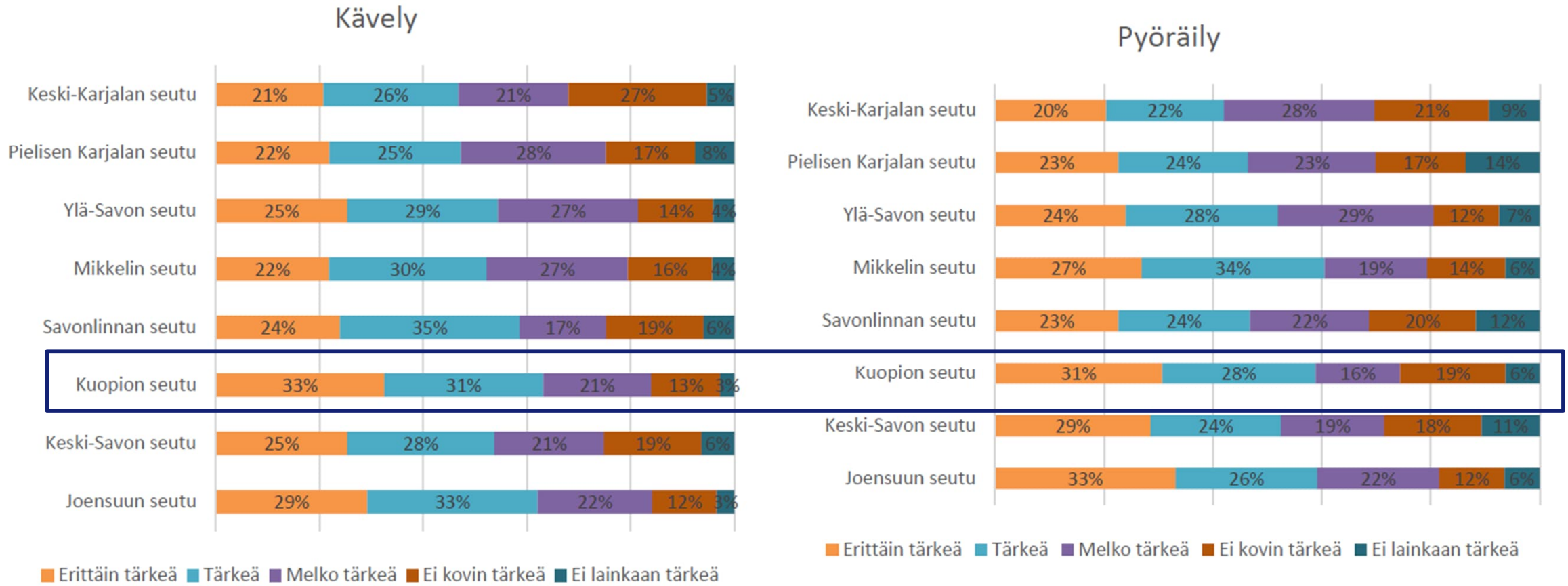
Tyytyväisyys eri kulkumuotojen liikenneolosuhteisiin (yleisarvosanat)

Seudut 1/2

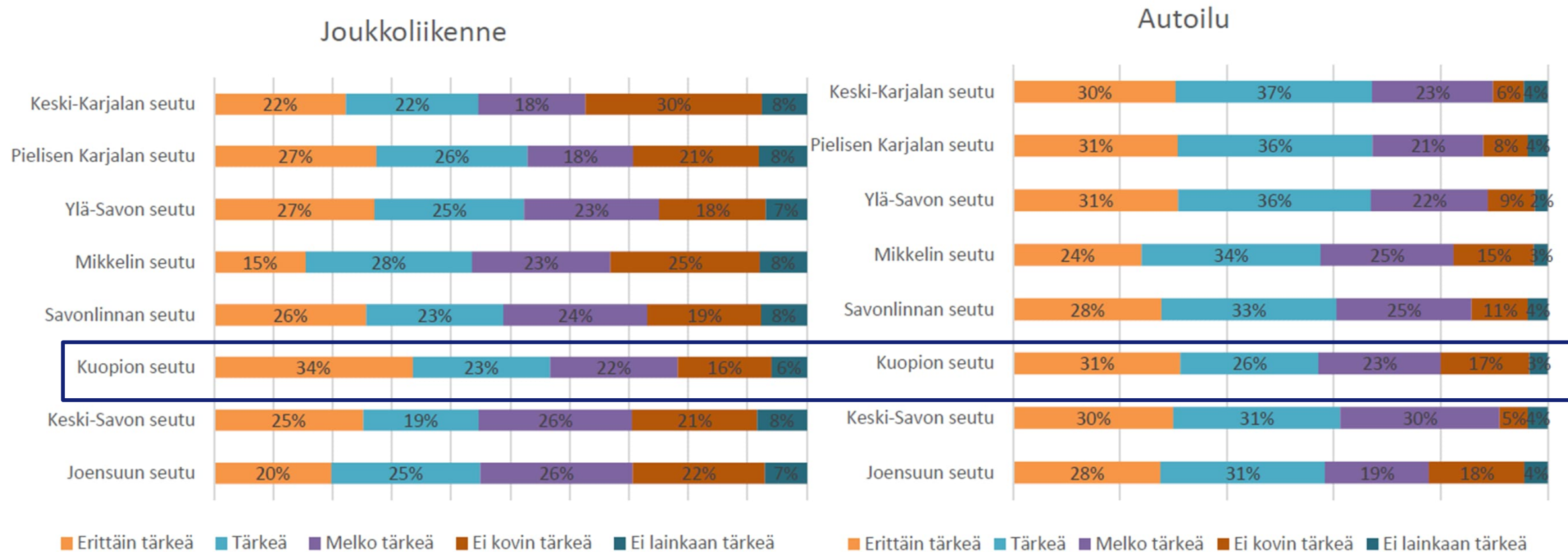
Kestävän liikkumisen nykytila

Liikenneolosuhteiden kehittämisen tärkeys kulkumuodoittain (seudut) 1/2

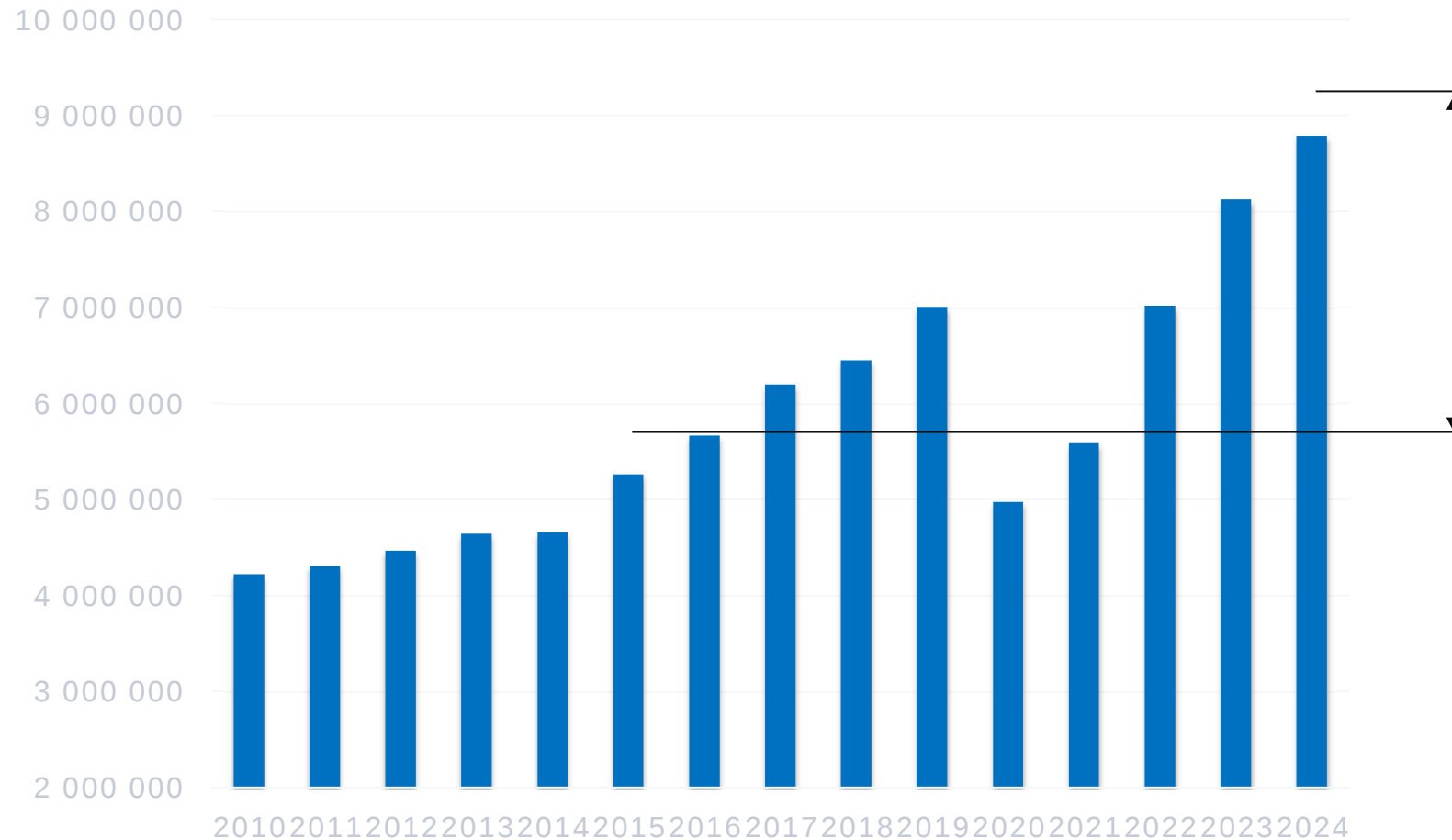
Kestävän liikkumisen nykytila

Liikenneolosuhteiden kehittämisen tärkeys kulkumuodoittain (seudut) 1/2

Kestävän liikkumisen nykytila

Vilku - Kaupunkiliikenteen matkustajamäärät

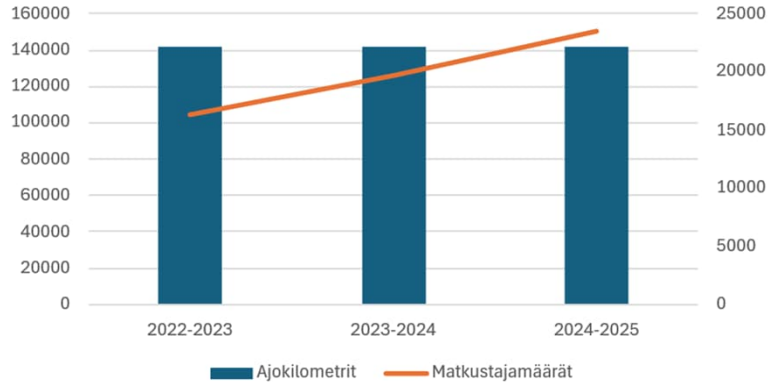

Matkustajamäärä
kasvanut 70%
2015 vs. 2024

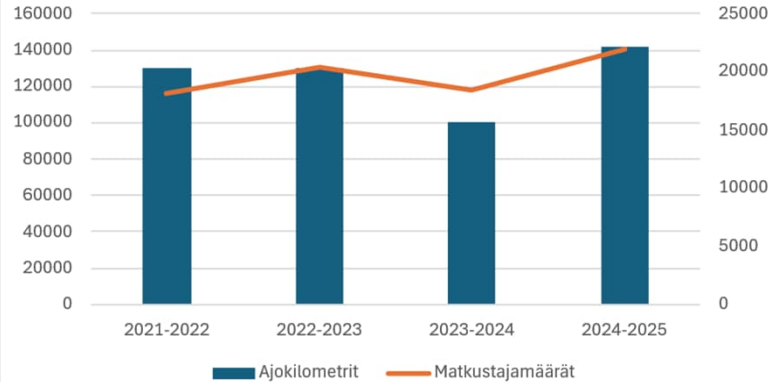
Kestävän liikkumisen nykytila

Joukkis - joukkoliikenteen kehityskuva

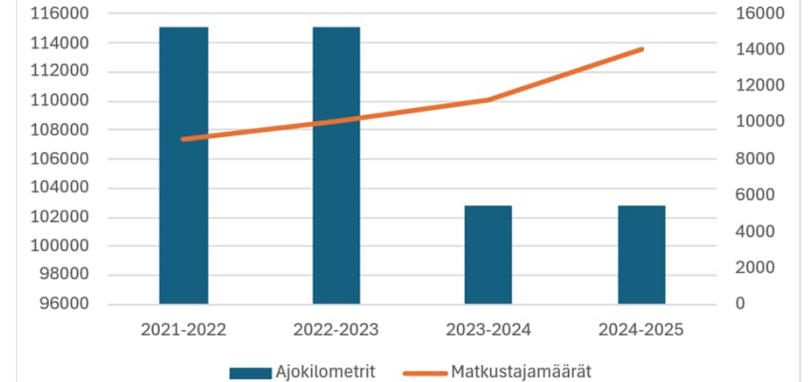
Iisalmen suunnan liikenne

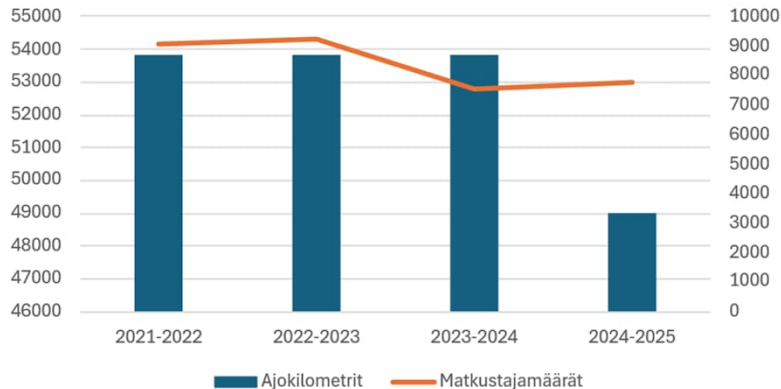
Varkauden suunnan liikenne

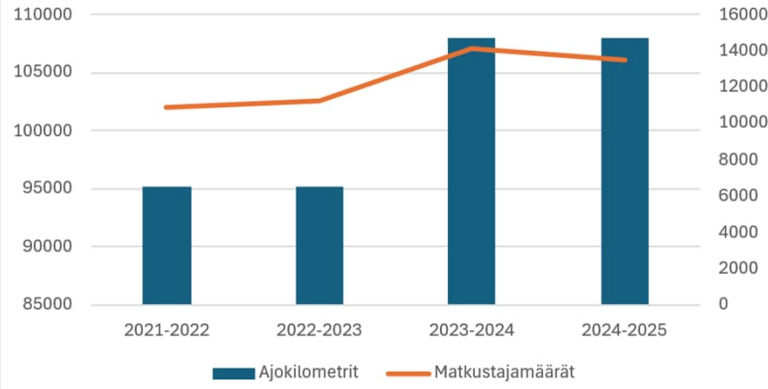
Suonenjoen suunnan liikenne

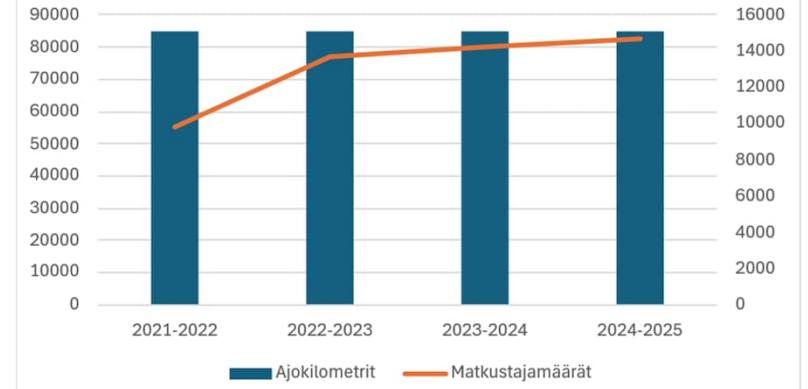
Joensuun suunnan liikenne

Varpaisjärven suunnan liikenne

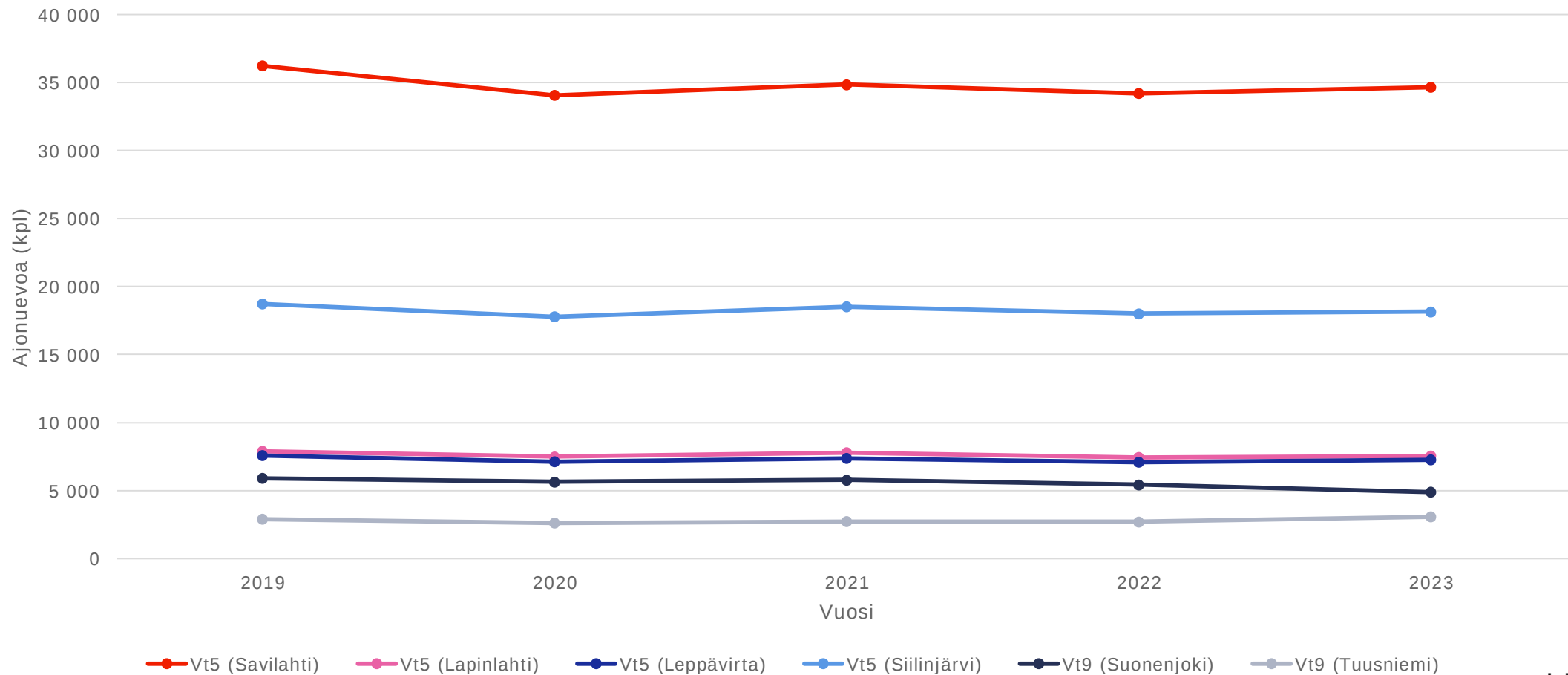

Nurmeksen suunnan liikenne

Kestävän liikkumisen nykytila

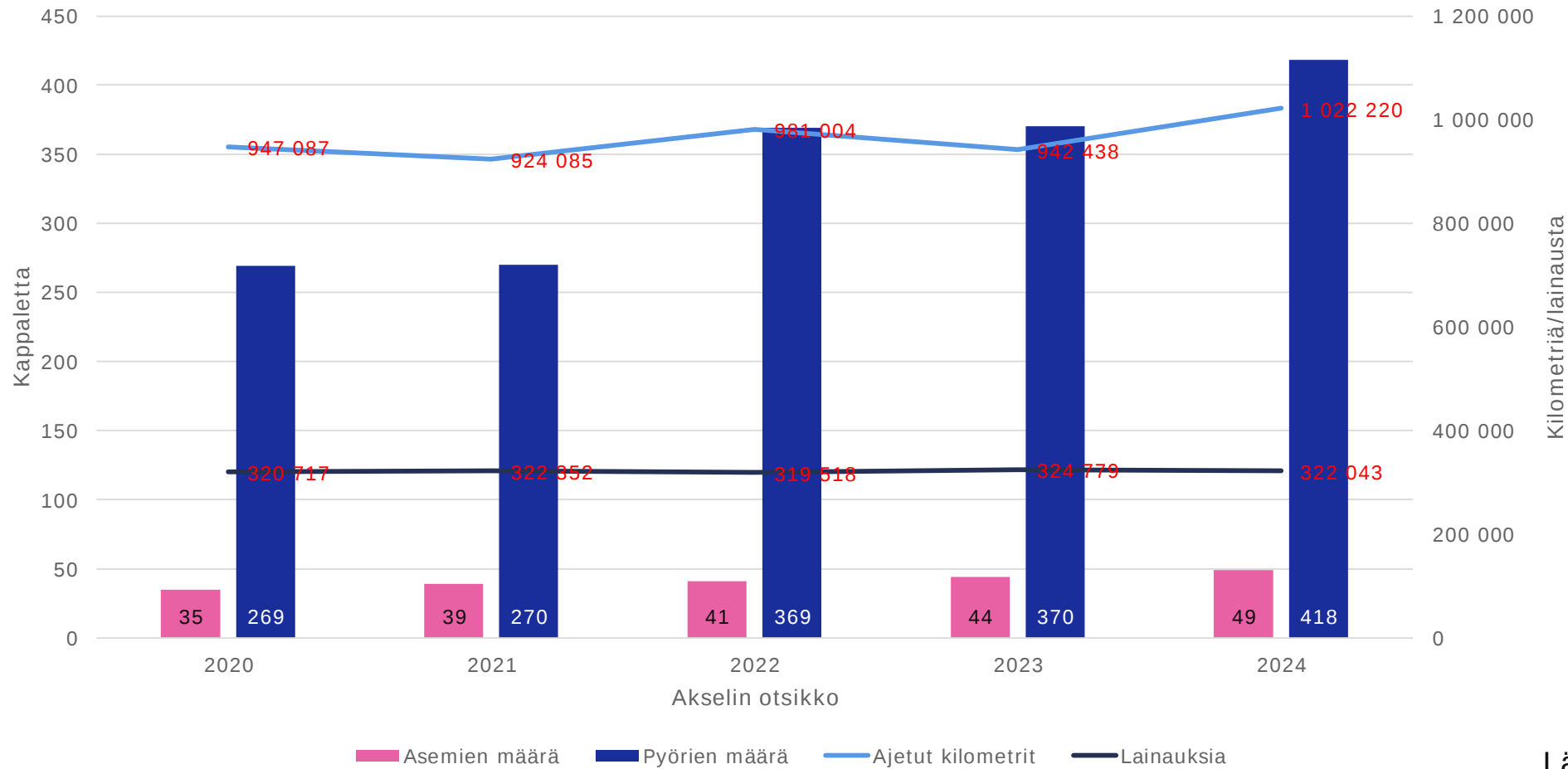
Liikennemäärä - valtion tieverkko, päätiet

Lähde: Väylävirast

Kestävän liikkumisen nykytila

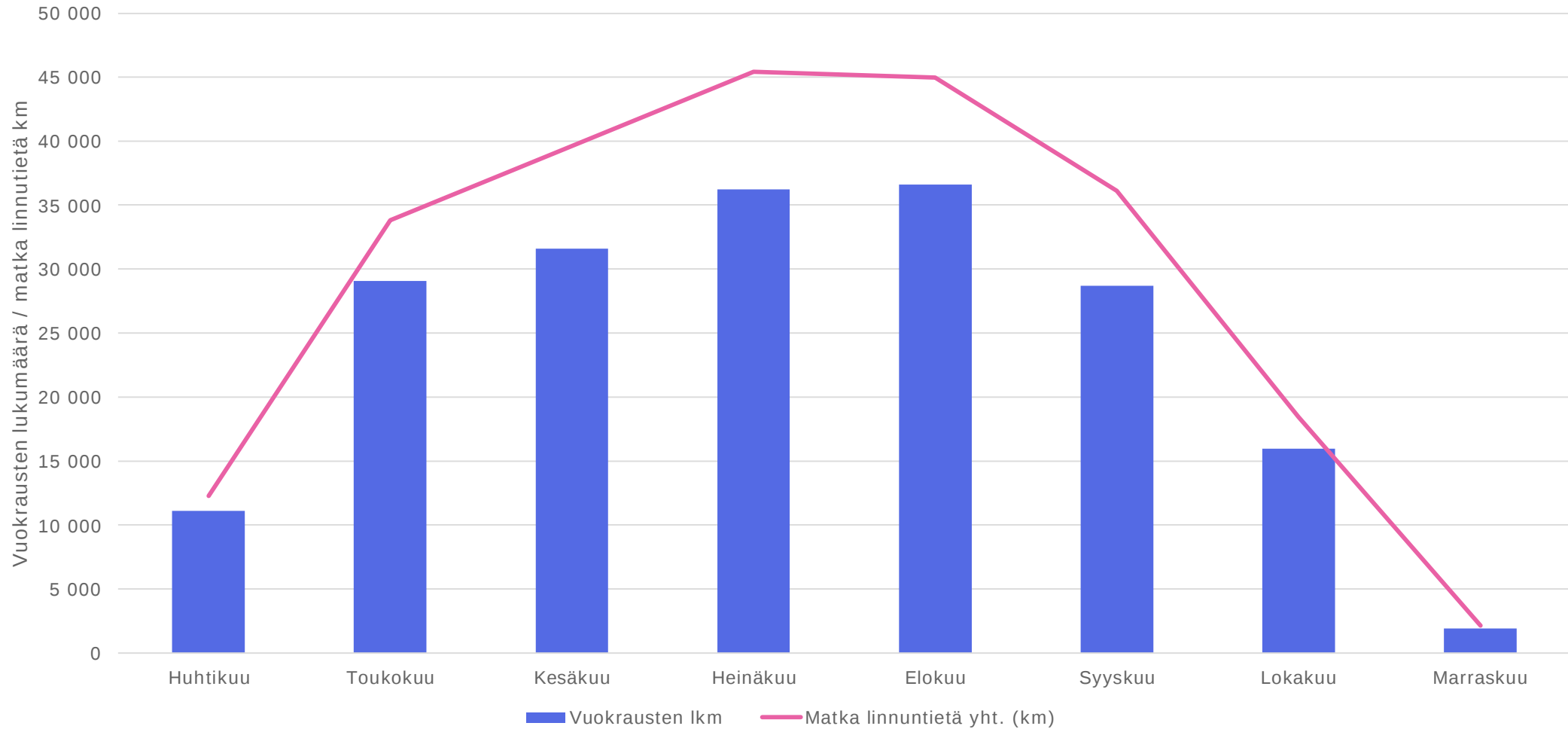
Vilkku - kaupunkipyörät

Lähde: Kuopion kaupunki

Kestävän liikkumisen nykytila

Tier/Dott - sähköpotkulautojen käyttö Kuopiossa vuonna 2024

Lähde: Dott

Kestävän liikkumisen nykytila

Liikennekäytössä olevat henkilöautot

- Kuopion MAL-seudulla liikennekäytössä yhteensä ~82 000 -henkilöautoa
Käyttövoimajakautuminen:
 - Bensiini = ~51 050 kpl (~62 %)
 - Diesel = ~23 400 kpl (~29 %)
 - Lataushybridit = ~3 900 kpl (~4,7 %)
 - Sähkö = ~3 300 kpl (~4 %)
 - Kaasu = ~250 kpl (~0,3 %)

Kestävän liikkumisen nykytila

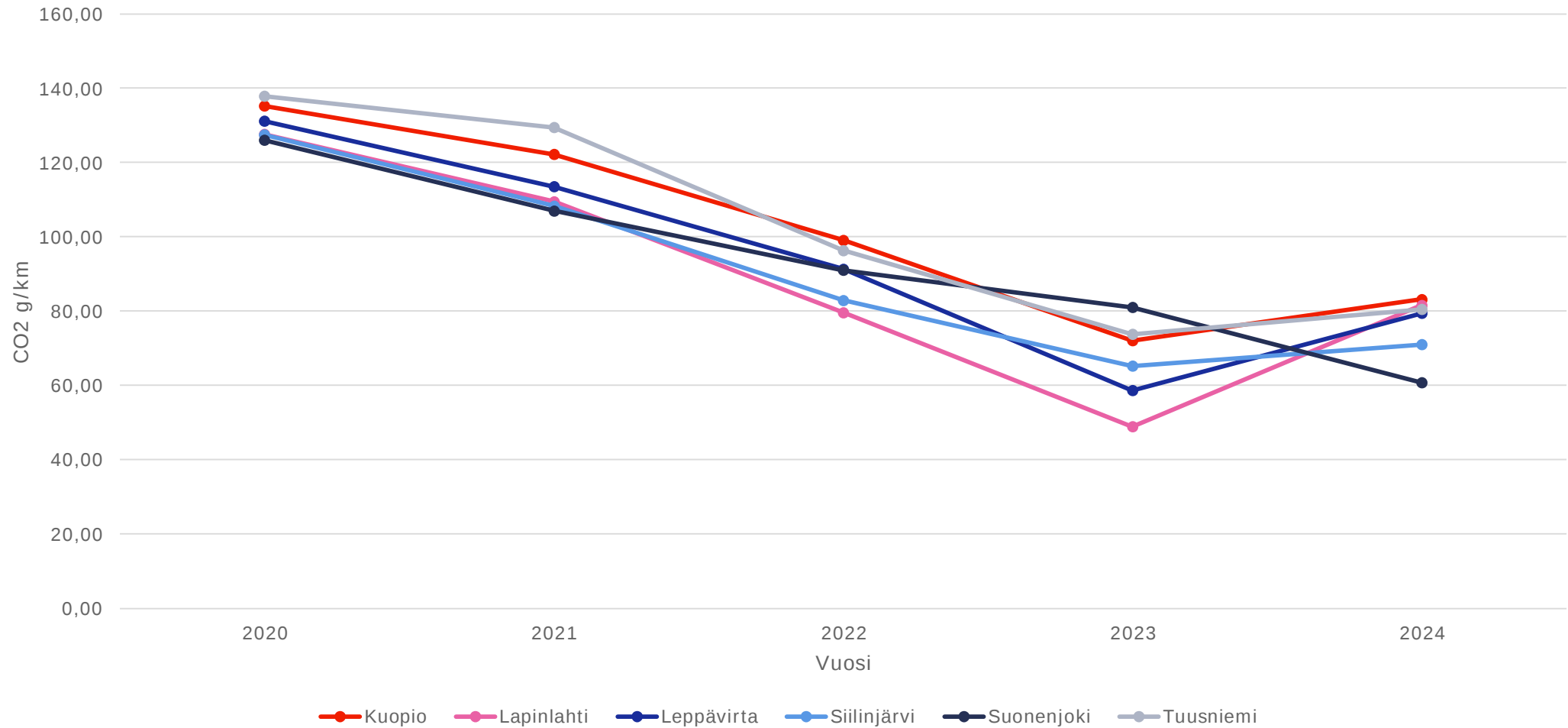
Liikennekäytössä olevat kuorma-autot

- Pohjois-Savossa liikennekäytössä yhteensä 4 473 kuorma-autoa (2025Q2)
- Käyttövoimajakautuminen:
 - Bensiini = 96 kpl (~2 %)
 - Diesel = 4346 kpl (~97 %)
 - Kaasu (CNG ja LNG) = 23 kpl (~0,5 %)
 - Sähkö = 0 kpl
 - Muut = 8 kpl

Kestävän liikkumisen nykytila

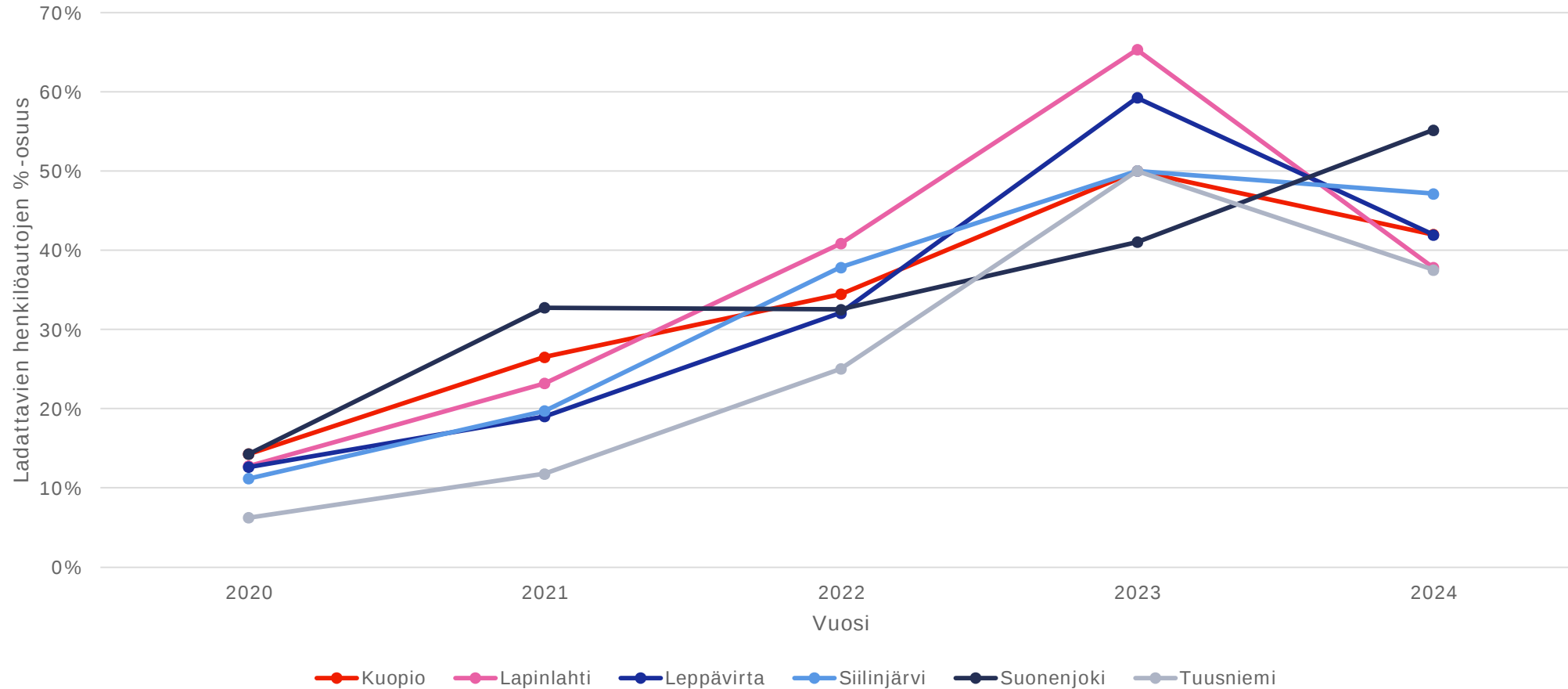
Ensirekisteröityjen henkilöautojen CO2-päästöarvo

Lähde: Traficom

Kestävän liikkumisen nykytila

Ladattavien henkilöautojen osuus ensirekisteröinneistä

Lähde: Traficom

Suunnitelman visio

Kuopion seudun MAL-yhteistyötä varten kuntien valmisteleva toiminnallinen seudun visio 2030-luvulle on ”Yhdessä erilainen - elinvoimaa vahvistaen - kestävästi kehittyen”. Sen pohjalta laadittu Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman visio toimii myös kestävä liikenteen suunnitelman visiona:

Erilaisuutta yhdistäen

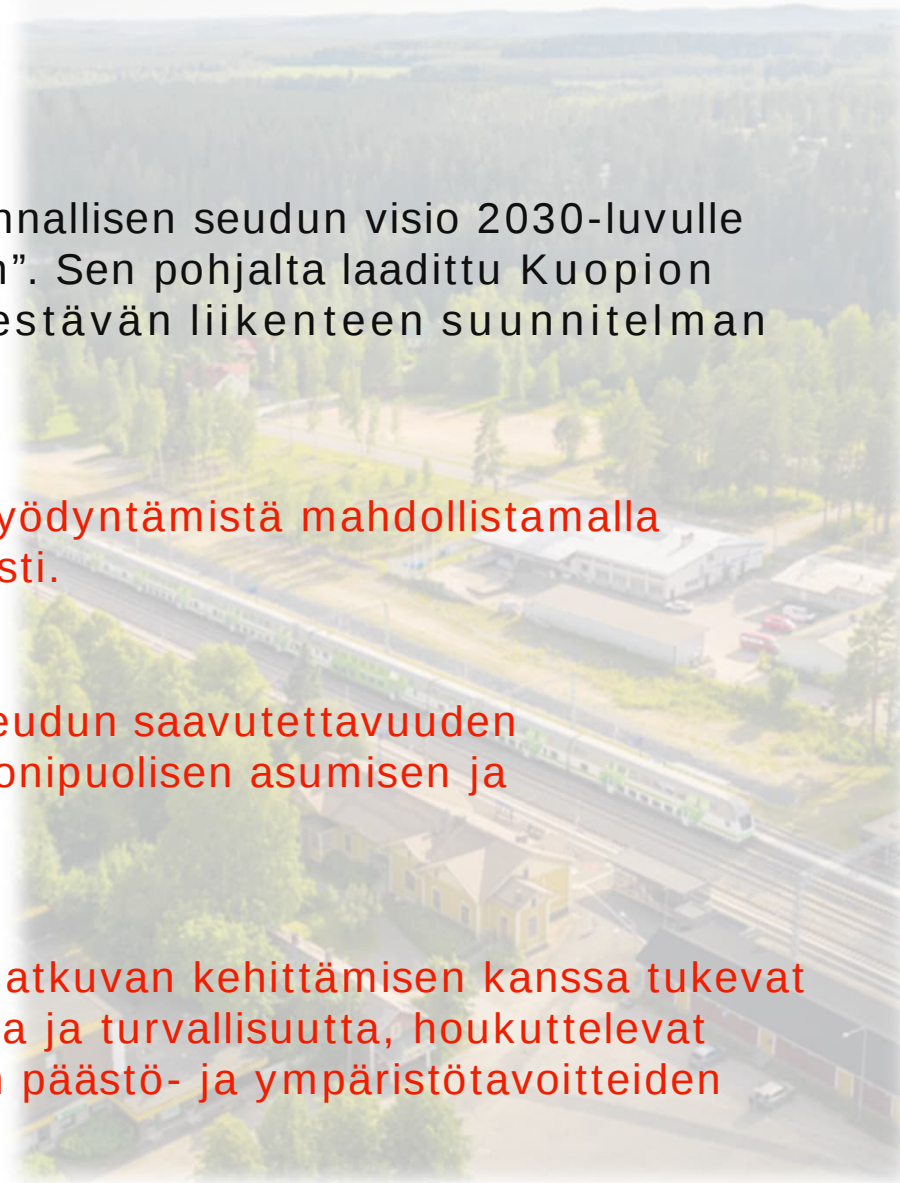
Liikennejärjestelmä tukee seudun erilaisten alueiden vahvuuksien hyödyntämistä mahdollistamalla toimivat matkat ja kuljetukset koko seudulla tehokkaasti ja kestävästi.

Elinvoimaa vahvistaen

Liikennejärjestelmä ja sen jatkuva kehittäminen ovat edellytyksiä seudun saavutettavuuden turvaamiseksi. Toimiva liikennejärjestelmä mahdollistaa osaltaan monipuolisen asumisen ja yritystoiminnan ja vahvistaa alueen vetovoimaa.

Kestävyyttä edistäen

Alueidenkäytön suunnittelu ja ohjaus yhdessä liikennejärjestelmän jatkuvan kehittämisen kanssa tukevat kestävää yhdyskuntarakennetta ja parantavat liikkumisen tasa-arvoa ja turvallisuutta, houkuttelevat kestävien liikkumismuotojen käyttöön ja mahdollistavat kansallisten päästö- ja ympäristötavoitteiden saavuttamisen seudulla.

Tavoitteet

9 Toimenpiteiden priorisointi ja aikataulutus

Toimenpiteiden edistäminen on osin sidottu vuosittaisiin tavoiteteemoihin seuraavan viiden vuoden aikana.

- Vuonna 2025 keskitytään kestävästä liikkumisesta viestinnän ja markkinoinnin suunnitelman laatimiseen, mikä luo perustan tuleville vuosille.
- Vuonna 2026 keskitytään pyöräily- ja kävely-ympäristöjen talvihoito- ja turvallisuusluokituksen päivittämiseen, koulujen ympäristöjen turvallisuuden varmistamiseen, jalankulun ja pyöräilyn erotteluun sekä pieniin ja tehokkaisiin infrastruktuurin parantamistoimenpiteisiin.
- Vuonna 2027 keskitytään solmukohtien ja pääpysäkkien kehittämiseen, työntekijöiden ja opiskelijoiden liikkumisen ohjaukseen, joukkoliikenteen esteettömyyteen ja kestävästä kaupunkilogistiikkaan.
- Toimenpiteiden aikataulutusta kolme vuotta pidemmälle ei nähdä tarkoituksenmukaisena. Vuosien 2028-2029 tavoiteteemat ja edistettävät toimenpiteet päätetään viimeistään vuonna 2027.

Viestinnässä tuodaan esiin kestävien liikkumismuotojen hyötyjä

Kävely- ja pyöräily-ympäristö on selkeää, laadukasta ja tarkoituksenmukaista

Seudulla on toimivat, kestävät ja turvalliset matka- ja kuljetusketjut

Päätetään viimeistään vuonna 2027.

Päätetään viimeistään vuonna 2027.

2025

2026

2027

2028

2029

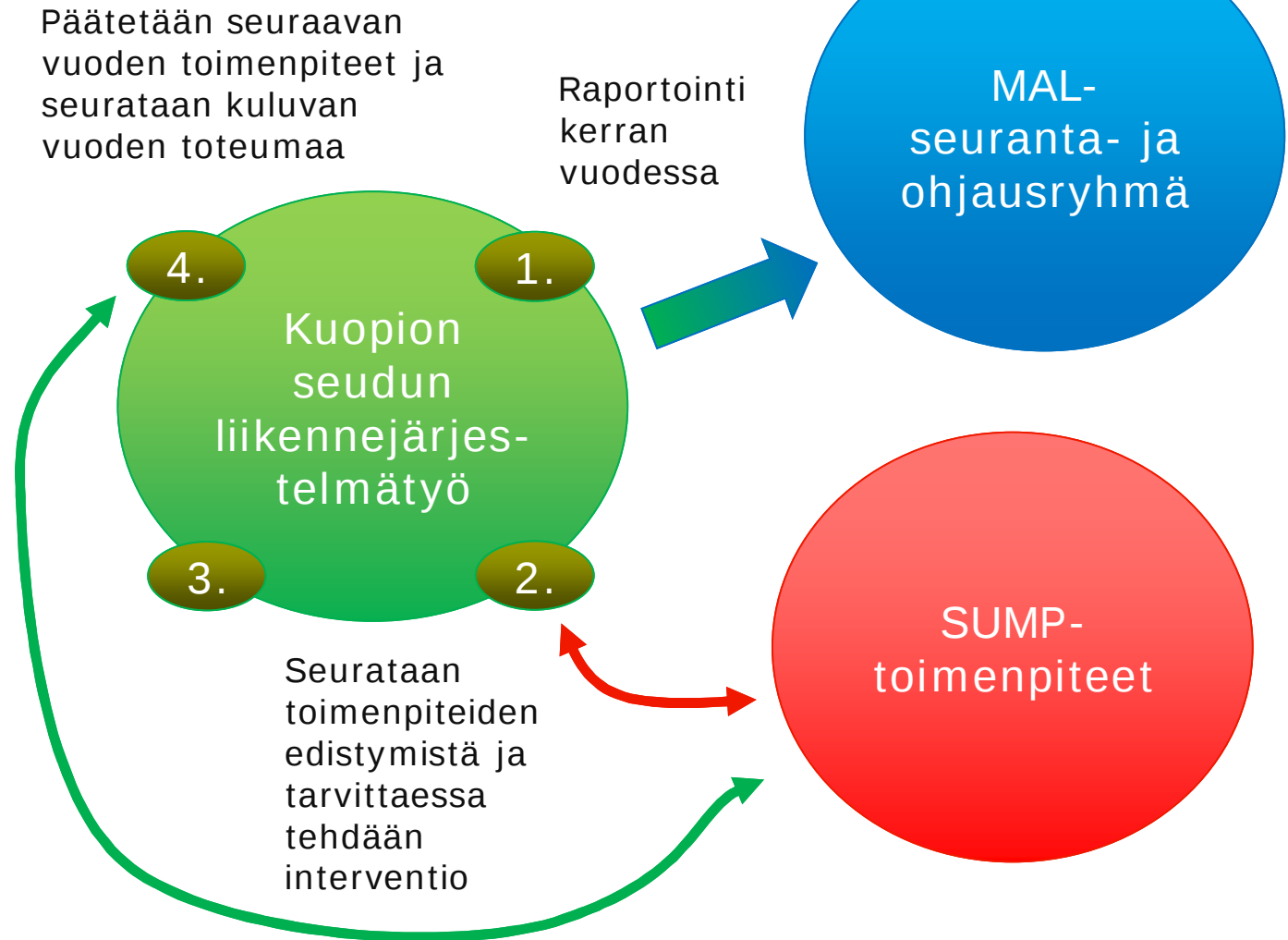
Toimenpiteet

Toimenpidelaji	Toimenpiteiden yleiskuvaus	Toimenpiteitä (kpl)
Kävely ja pyöräily	Toimenpiteillä pyritään parantamaan molempien kulkumuotojen osalta turvallisuutta ja sujuvuutta kiinnittämällä huomiota kulkumuotojen rakenteelliseen erotteluun siellä missä se liikenneympäristöt huomioiden on tarpeellista. Lisäksi kävelyn osalta pyritään parantamaan seudun liikenneympäristön esteettömyyden parantamista pienillä ja kustannustehokkailla toimenpiteillä. Pyöräilyn osalta tavoitellaan erityisesti ympärivuotisen pyöräilyn edistämistä sekä yleisesti pyöräilyinfran, ml. pysäköinti, kehittämistä seudulla. Seudun julkisia ja yksityisiä toimijoita (työnantajat) kannustetaan ja ohjeistetaan (yleisohje) keinoista ja toimenpiteistä, millä työntekijöiden kestävästä liikkumisesta voidaan tukea.	8
Joukkoliikenne ja matkakaketjut	Toimenpiteillä pyritään ensisijaisesti turvaamaan joukkoliikenteen nykytilan palvelutaso ja vuorotarjonta sekä lipputuotteiden hintataso ja lippuyhteistyö eri toimijoiden kesken. Joukkoliikenneinfran osalta pyritään parantamaan erityisesti joukkoliikenteen esteettömyyttä ja kuntien pääpysäkkejä.	7
Tiedottaminen, viestintä ja markkinointi	Laaditaan seudullinen kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen viestinnän ja markkinoinnin suunnitelma. Lisäksi vastuutetaan seudun kestävä liikenteen työn toimenpiteet seudullisesti ja lisätään päättäjien tietoisuutta kestävästä liikkumisesta yleisesti.	4
Yhteiskäyttöautoilu ja kimppekyydit	Kehitetään kuljetuspalveluita seudulla siten, että kuntien ja palvelualueiden ostamia lakisääteisiä ja muita maaseudun kuljetuspalveluita voitaisiin avata kaikille asiakkaille ja yhdistellä nykytilaa enemmän. Pyritään edistämään yhteiskäyttöautoilua ja pysäköintipolitiikkaa siellä missä se on tarkoituksenmukaista, erityisesti Kuopion ja Siilinjärven tiiviimmässä kaupunkirakenteessa.	2
Logistiikka	Toimenpiteillä pyritään edistämään kuntien käytössä olevilla työkaluilla, maankäytön suunnittelu ja rooli mahdollistajana, logistiikan kestävyys parantamista/kehittämistä. Lisäksi parantamalla sidosryhmäyhteistyötä viranomaisten ja logistiikkatoimijoiden kesken parannetaan tietoisuutta puolin ja toisin haasteista, toimenpidetarpeista ja hyvistä käytänteistä.	3
Resurssit ja rahoitus	Toimenpiteillä pyritään turvaamaan ja osin tehostamaan kuntien rahoitustaso pienille ja ketterille infrastruktuurin parantamisen toimenpiteille ja ohjataan rahoitusta myös tämän suunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi seudun kunnat hakevat aktiivisesti ulkopuolista rahoitusta ja parantavat seudullisesti suunnitelmien laatua ulkopuolisella suunnitelmien auditoimisella, millä tavoitellaan hyvien käytänteiden jakamista seudullisesti.	3

Seurantamenetelmä

Toimenpiteiden edistymisen seuranta ja ohjaus on integroidaan osaksi olemassa olevaa liikennejärjestelmätyötä.

- Kuopion seudun liikennejärjestelmätyöryhmän vuoden viimeisessä kokouksessa sovitaan seuraavan vuoden toimenpiteet ja tarkastellaan kulloisenkin vuoden toteumaa.
- Vuoden toisessa kokouksessa seurataan toimenpiteiden toteutumista.
- Liikennejärjestelmätyöryhmä raportoi edelleen edistymisestä MAL-seurannan ohjausryhmälle, missä on osallisina myös seudun päättäjiä kaikista kunnista.

Kiitos!

